

> Retouradres Postbus 30032 9700 RM Groningen

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-GRAVENHAGE

**Directie Regio en
Ruimtelijke Economie**

Cascadeplein 6
Groningen
Postbus 30032
9700 RM Groningen
www.rijksoverheid.nl/eleni

Onze referentie
265390

Uw referentie
2012Z04021/2012D09483

Bijlagen
1

Datum 28-03-2012
Betreft Zenderen van zeehonden ten behoeve van onderzoek

Geachte Voorzitter,

Met deze brief beantwoord ik het verzoek van de vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, om te reageren op de brief van mevrouw 't Hart van de Zeehondencreche in Pieterburen, d.d. 2 maart 2012, 2012Z04021/2012D09483.

In de brief geeft mevrouw 't Hart aan dat zij niet tevreden is over mijn beantwoording op Kamervragen betreffende het zenderen van zeehonden. Zij trekt daarbij bovendien de betrouwbaarheid en de transparantie van het onderzoeksinstituut IMARES in twijfel. In deze brief zal ik puntsgewijs uw vragen en die van mevrouw 't Hart beantwoorden.

Verschil in teldata

Mevrouw 't Hart stelt dat er onduidelijkheid is over het aantal in de Waddenzee getelde zeehonden. De telmethoden van de zeehondencreche en die van IMARES zouden daarbij verschillen, wat tot verschillende uitkomsten leidt.

In antwoord hierop kan ik u het volgende aangeven: IMARES voert de zeehondentellingen uit in opdracht van mijn ministerie en doet dit volgens internationaal overeengekomen methoden en protocollen. De tellingen worden internationaal gecoördineerd en afgestemd in de Trilateral Seal Expert Group (TSEG), waarin zeehondensdeskundigen van onafhankelijke instituten en overheidsorganisaties uit drie landen zitting hebben. Daarnaast publiceert IMARES regelmatig over het monitoringsonderzoek in 'peer reviewed' wetenschappelijke literatuur ten einde de kwaliteit van haar onderzoek te laten toetsen door onafhankelijke externe wetenschappers.

Naast deze waarborgen voor de kwaliteit van het zeehondenonderzoek hanteert IMARES een aantal protocollen om de algemene wetenschappelijke kwaliteit te waarborgen. Net als alle onderdelen van Wageningen UR hanteert IMARES tijdens de uitoefening van hun onderzoek de 'Wageningen Code of Conduct Wetenschapsbeoefening'. Daarnaast wordt IMARES eens in de 4 jaar gevisiteerd door een onafhankelijke visitatiecommissie.

Deze visitatie heeft in 2009 plaatsgevonden en geleid tot een zeer positief oordeel over de wetenschappelijke kwaliteit van IMARES. Tot slot gelden binnen IMARES ook interne kwaliteitsprocedures waarbij conceptrapportages worden gereviewed door niet bij het onderzoek betrokken onderzoekers.

**Directie Regio en
Ruimtelijke Economie**

Mijn inziens wordt de wetenschappelijke correctheid van de telmethode en de overige onderzoeken van IMARES hiermee gewaarborgd.

Onze referentie
265390

Inzage in telgegevens

Voorts stelt mevrouw 't Hart dat zij geen inzage kan krijgen in de ruwe teldata van IMARES. In antwoord hierop kan ik u aangeven dat er meerdere keren overleg is geweest tussen beide instellingen over elkaars telgegevens en telmethoden. Deze gesprekken zijn gevoerd in aanwezigheid van mijn medewerkers. Tijdens deze gesprekken heeft IMARES haar telmethodiek gepresenteerd en toegelicht aan de hand van een aantal voorbeelden. Ook heeft IMARES specifieke informatie over de publicaties van de tellingen naar de Zeehondencreche verstuurd. Deze informatie wordt jaarlijks ook op het internet gepubliceerd via de TSEG. Overigens werkt IMARES op dit moment aan het publiekelijk beschikbaar en inzichtelijk maken van de gegevens in meer ruimtelijk detail.

Deelname in expert groep

Mevrouw 't Hart geeft voorts aan dat de aangenomen motie van 28 juni 2011 Graus/Koopmans (Kamerstuk 28973, nr. 59) niet is uitgevoerd. Met deze motie werd besloten dat een wetenschapper van de Zeehondencreche zal worden toegelaten tot de internationale TSEG (Trilateral Seal Expert Group). In antwoord hierop kan ik u mededelen dat gezien in het licht van de trilaterale afspraken over afvaardiging en in overleg met de Zeehondencreche ik heb voorgesteld om een wetenschapper van de Universiteit Leiden, ook verbonden aan de Zeehondencreche, voor te dragen voor de TSEG.

Opvang

Tot slot geeft mevrouw van 't Hart in haar brief aan dat de wetenschappelijk directeur van IMARES de heer H. Lindeboom, argumenten tegen zeehondenopvang heeft kenbaar gemaakt. De meningen over nut, noodzaak en risico's van het opvangen van zeehonden uiteen lopen. Voor het opvangen van zeehonden is mede daarom in 2003 de 'Leidraad Opvang Gewone en Grijze Zeehonden' opgesteld en door alle relevante partijen onderschreven, waaronder ook de Zeehondencreche, Ecomare, IMARES en betrokken universiteiten. In deze leidraad zijn de afspraken gemaakt hoe met opvang van zeehonden om te gaan.

Zoals ik reeds heb aangegeven per brief van 22 februari 2012, Kamerstuk 28286, nr. 547, beschikt IMARES over alle benodigde vergunningen en ontheffingen voor het verrichten van zenderonderzoek bij zeehonden.

In bijlage 1 vindt u meer informatie over het zenderonderzoek specifiek bij zeehonden en wat hiermee bereikt kan worden.

Zenderen voor ecologisch onderzoek

In uw brief vraagt u mij verder in te gaan op het zenderen van dieren in het algemeen. Bij het zenderen van dieren worden afwegingen gemaakt op basis van twee verschillende wetten, te weten de Wet op de dierproeven en de Flora- en faunawet.

In het kader van de Wet op de dierproeven, onder beleidsverantwoordelijkheid voor de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) brengt een Dierexperimenten Commissie (DEC) advies uit. Een DEC maakt de afweging tussen nut en noodzaak van het onderzoek en de dierenwelzijnsaspecten

en risico's voor individuele dieren. Bovendien schrijft de Wet op de dierproeven voor dat dieren die voor dierexperimenten worden gevangen een ontheffing moeten hebben op basis van een door de DEC goedgekeurd onderzoeksplan en dat deze dieren alleen mogen worden behandeld door ter zake voldoende gekwalificeerde personen. De Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) voert daarbij het externe toezicht uit.

**Directie Regio en
Ruimtelijke Economie**

In het kader van de Flora- en faunawet wordt de afweging gemaakt tussen de nut en noodzaak en de instandhoudingverplichting voor de betreffende soort. Ontheffing wordt bovendien slechts verleend, indien er geen enkele andere bevredigende oplossing bestaat. Dit betekent dat als de noodzakelijke informatie op andere wijze kan worden verkregen, het aan- of inbrengen van zenders nooit wordt toegestaan.

Onze referentie
265390

Onderzoek met zenderen is over het algemeen effectief en leidt snel tot resultaat. Met name onderzoek met satellietzenders geeft steeds meer relevante informatie die van belang is voor het bepalen van de instandhouding van soorten en die niet op andere wijze kan worden verkregen, zoals informatie over gedrag, fourageren en beschikbaarheid van voedsel, weersinvloeden, trekroutes, pleisterplaatsen, zomer- en winterhabitats, oorzaken van achteruitgang e.d.

Tot slot, wil ik graag aangeven dat mijn medewerkers uiteraard bereid zijn met mevrouw 't Hart, IMARES, en eventueel ook Ecomare en/of andere partijen in gesprek te gaan over de ontwikkelingen rond de zeehondenpopulaties in de Waddenzee. Daarbij hecht ik aan een goede, eerlijke en opbouwende samenwerking rond het beschermen van deze gevoelige en bijzondere diersoort in een dit unieke ecosysteem.

dr. Henk Bleker
Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Bijlage 1. Samengevatte informatie van IMARES over het onderzoek dat IMARES doet met behulp van het zenderen van zeehonden.

Zenderen van zeehonden voor onderzoek

In het mariene milieu wordt het onderzoek met zenders gebruikt om het gedrag van o.a. zeehonden, dolfijnen, walvissen, zeeschildpadden en vogels op zee te leren begrijpen. Het zenderonderzoek bij IMARES heeft veel inzicht gegeven in de verspreiding en het gedrag van zowel gewone als grijze zeehonden. Zo is onder andere gebleken dat, hoewel ze vooral in de Waddenzee worden gezien, deze soorten de Noordzee ook gebruiken om te foerageren en dat er ook uitwisseling is tussen de Waddenzeepopulatie en populaties in o.a. het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. Verder hebben de resultaten van dit onderzoek inzicht gegeven in de verhouding tussen het aantal individuen dat zich op zee bevindt t.o.v. de individuen die tijdens laag water op de rustplaatsen in de Waddenzee worden geteld. Op deze manier kan de totale omvang van de zeehonden populaties in Nederland en andere landen nauwkeuriger worden geschat. Deze gegevens zijn van belang voor het beheer van de zeehondenpopulaties in de Waddenzee en daarbuiten en worden tevens gebruikt om invulling te geven aan EU-verplichtingen.

Onze referentie
265390

Ook is zenderonderzoek bij zeehonden ingezet in studies naar de mogelijke effecten van diverse vormen van menselijk gebruik op zeehonden zoals recreatie, visserij, gasboringen, windmolenparken op zee en bouwactiviteiten in de Eemshaven. De resultaten van dit onderzoek geven inzicht in de effecten van genoemde activiteiten op de zeehonden populaties, wat mogelijk kan leiden tot het nemen van maatregelen ter bescherming van deze soort.

Een concreet voorbeeld is het zenderonderzoek dat de mogelijke effecten van bouwactiviteiten op het gedrag van zeehonden aangeeft. Voor de Eemshaven heeft dit bijvoorbeeld geleid tot een early warning systeem voor het reguleren van menselijke handelingen.

Een ander voorbeeld is dat men ook in de Noordzee bij ruimtelijke ontwikkelingsplannen nu beter rekening kan houden met de aanwezigheid van de dieren in het gebied.

Een veelgestelde vraag is of het welzijn van het dier geschaad wordt door het zenderonderzoek. Zoals gezegd zijn er wettelijke procedures voor die deze vraag per individuele aanvraag beoordelen. Aar bovendien blijkt uit de vele publicaties in de internationale literatuur hierover dat gezenderde zeehonden en andere zeezoogdieren niet of nauwelijks invloed ondervinden van het zenderen. IMARES heeft in de afgelopen 15 jaar ruim 200 zeehonden van een zender voorzien. De kans dat één van deze dieren ziek was tijdens het zenderen of daarna ziek wordt is altijd aanwezig in een natuurlijke populatie. Voor zover bekend is dit in al die jaren bij één dier voorgekomen. Naar aanleiding van dit geval is in samenspraak met de proefdierdeskundige een nog strengere screening van de te zenderen dieren afgesproken. In enkele gevallen is een gezenderd dier bij toeval opnieuw gevangen, en daarbij bleek dat noch het gewicht noch de conditie of het gedrag afwijkt van de dieren die niet eerder waren gezenderd. Noordzee-breed zijn ruim 600 dieren gezenderd en zijn geen problemen waargenomen, wereldwijd gaat het om duizenden dieren.

Permanent wordt er naar gestreefd om de belasting voor de zeehonden te minimaliseren. Zo is bij het vangen van zeehonden de behandeltijd en daardoor de invloed op de gevangen dieren in de afgelopen 15 jaar significant gereduceerd door optimalisatie van vangstprotocollen en inzet van nieuwe technieken. Daarnaast zijn de zenders ook steeds kleiner geworden en is IMARES actief betrokken bij het zoeken naar verbeteringen in de zenders die de zeehonden nog minder belasten.